

ROZWÓJ FIZYCZNY

a. zuchy

- kości jeszcze rosną, nie są w pełni zmineralizowane; łatwo może dochodzić do złamań
- przyrost kości szybki i nieregularny, skokowy
- mięśnie nie są jeszcze w pełni rozwinięte; szybciej rozwijają się mięśnie duże, niż małe
- ruchy jeszcze nieprecyzyjne
- brak poczucia własnego ciała, przestrzeni
- układ odpornościowy jeszcze się rozwija

b. harcerze

- przyspieszenie rozwoju zaczyna się od szkieletu; szybkie tempo wzrostu (dziewczęta - 10-12 lat; chłopcy - 11-14 lat) – możliwe przejściowe dysproporcje ciała
- szybki przyrost wagi
- rozwój mięśni
- wzrasta opanowanie ruchów
- wzrost serca
- wzmagają się działalność gruczołów dokrewnych, (np. przysadki mózgowej) oraz gruczołów płciowych (np. jajniki) → początek dojrzałości płciowej (dziewczęta: miesiączka, rozrost miednicy, rozwój piersi; chłopcy: powiększenie krtani, mutacja głosu, owłosienie na twarzy)
- pojawia się trądzik młodzieńczy
- słabsze funkcjonowanie układu nerwowego → impulsywność, nadpobudliwość

c. harcerze starsi

- 11-13 lat- dziewczęta wyższe niż chłopcy; po 15 roku życia gwałtowny rozwój chłopców
- u chłopców wzrasta masa mięśniowa, u dziewcząt tkanka tłuszczowa
- rozwój narządów płciowych
- nieregularne miesiączki,
- wzrost siły, szybkości reakcji, koordynacji ruchowej
- chłopcy przewyższają dziewczęta ogólnym rozwojem motorycznym
- przyspieszony rozwój płciowy

d. wędrownicy = ostatecznie dojrzałość biologiczna

- zwiększanie masy (wędrowniczki – tkanka tłuszczowa)
- uzyskiwanie ostatecznych proporcji ciała
- ustępują takie objawy jak: trądzik, potliwość
- u chłopców rozwija się owłosienie na tułowi i kończynach, zarost
- u dziewcząt sylwetka staje się kobieca, rysy stają się subtelniejsze

ROZWÓJ POZNAWCZY (INTELEKTUALNY)

a. zuchy

- uwaga i pamięć: zainteresowanie na krótką chwilę
- rozwija się zdolność zapamiętywania
- myślenie jest konkretne (brak zdolności myślenia abstrakcyjnego)

b. harcerze

- intensywny rozwój
- dokładniejsze spostrzeżenia, świadomie ukierunkowane
- lepsza orientacja w czasie i przestrzeni
- rozwój pamięci logicznej (rozumienie związków przyczynowo-skutkowych)
- pojawia się zapamiętywanie abstrakcyjno-logiczne

c. harcerze starsi

- wzrost wyrazistości mowy, większy zasób słów
- świadomy sposób wyrażania swoich emocji (np. poprzez twórczość literacką)
- myślenie abstrakcyjne
- rozwój umiejętności wnioskowania, dowodzenia i klasyfikacji
- próba wykrycia zależności między zjawiskami
- zdolność myślenia analitycznego, rozwija się krytycyzm;; wyłapywanie sprzeczności w zachowaniach ludzi i głoszonych przez nich zasad
- próba systematyzowania własnych myśli
- konkretyzacja zainteresowań

d. wędrownicy

- duża zdolność zdobywania wiedzy, chłonność i pojemność umysłu;
- umiejętność syntezy (łączenie wiadomości z różnych dziedzin życia);
- zdolność do analizy, dedukcji (potrafi wyciągnąć wnioski z podanych faktów, przewidywać rezultaty określonych działań)
- umiejętność korzystania z doświadczenia;
- zainteresowania często związane z wyborem przyszłej drogi życiowej

ROZWÓJ EMOCJONALNY

e. zuchy

- duża pobudliwość nerwowa – tzn. najdrobniejszy powód może zupełnie zmienić nastrój zucha
- łatwość zmian nastroju, szybkie zapominanie urazy

f. harcerze

- na początku tego okresu stabilność emocjonalna
- emocje stają się intensywniejsze, oscylacja między nastrojami krańcowymi (częste zmiany nastroju)
- silna identyfikacja z osobą adorowaną
- może się pojawić okresowa dominacja uczuć negatywnych

g. harcerze starsi

- szybki rozwój uczuć moralnych
- nieźrównoważenie emocjonalne (związane ze zmianami fizycznymi, hormonalnymi)
- wzmożona skłonność do przeżywania lęków i niepokoju, często dotyczące wyglądu zewnętrznego
- lęki społeczne → zakłopotanie i nieśmiałość
- reakcja na frustrację → gniew; rozładują go: sarkazm, milczenie, przekleństwa
- maskowanie swoich uczuć
- zadowolenia dostarczają: sport, wyjazdy, podróże, posiadanie przedmiotów
- kształtuje się hierarchia wartości; uczestnictwo w różnych dziedzinach życia społecznego
- zwiększa się wrażliwość na piękno przyrody, upodobanie literatury itd.
- ok. 15 roku życia – zwiększone zainteresowanie płcią przeciwną, adoracja
- w pewnym sensie rozwój egocentryzmu: koncentracja nad tym, co inni myślą o nich (poczucie bycia w centrum uwagi)
- charakterystyczne: popisywanie się, hałaśliwość, ekstrawagancja w ubieraniu się

h. wędrownicy

- zdolność do kontrolowania zachowań i emocji
- odkrywanie świata psychicznego (uzewnętrznione przeżycia wewnętrzne, rozterki);
- pytania natury egzystencjalnej;
- dojrzały stosunek do życia (często podejmowanie trudnych decyzji życiowych);
- osiągnięcie stabilności uczuć (korzystanie z doświadczeń);
- stabilizacja kontaktów z rówieśnikami;
- coraz większe i poważniejsze zainteresowanie płcią przeciwną (wymiana poglądów, czasem planowanie wspólnej przyszłości);

ROZWÓJ SPOŁECZNO-MORALNY I DUCHOWY

i. zuchy

- początek wyrastania z egocentryzmu (dostrzeganie odmiennych punktów widzenia)
- charakterystyczne odpowiedzi na pytanie: „Czyj to mundur?” – „Nie mój!”
- możliwość wyłonienia się lidera, wokół którego gromadzą się inne zuchy
- początkowo stadium egocentryzmu, potem relatywizm moralny
- ważnym elementem jest wychowanie religijne (narzucone przez rodziców)
- zjawisko nieakceptowania odmienności (np. gdy jakieś dziecko nie chodzi na religię)

j. harcerze

- osłabienie autorytetu rodziców, więzi emocjonalnej
- silna identyfikacja z grupą i jej opinią, myślenie kategoriami grupy
- samorzutne tworzenie zespołów koleżeńskich, tendencja do zawierania głębszych przyjaźni
- kształtowanie się sfery duchowej
- wybieranie i przyjmowanie kryteriów dobra i zła oraz odnoszenie ich do swego postępowania
- zdolność pewnej kontroli swoich zachowań
- potem przywiązanie do norm uznawanych przez grupę
- uznanie własności zespołu za własne

k. harcerze starsi

- wyraźnie obniżona samoocena dziewcząt
- chłopcy kreują własną tożsamość na podstawie posiadanych kwalifikacji; dziewczęta natomiast na podstawie informacji od innych osób o sobie
- odkrywanie świata psychicznego – własne przeżycia, doznania
- wypróbowywanie różnych ról społecznych (kształtowanie trwałych postaw)
- dwa kryteria tworzenia tożsamości: „ja idealne” (wyobrażenie, dążenie) oraz porównywanie siebie z innymi

l. wędrownicy

- zwiększa się znaczenie grupy
- integracja uczuciowości z seksualnością
- stopniowe dążenie do stworzenia związku
- okres odnajdywania własnej tożsamości